

Universitetet är efter med

Svenska universitet måste ta den digitala utvecklingen på allvar. När de svenska universiteten expanderade i likhet med Campus Norrköping investerades mycket i attraktiva Campus, men alltmer utbildning sker via nätet.

ARTIKELSERIE

Framtidens universitet

■ Del 3. Tidigare delar 26/1 och 9/2.

Peter Aronsson ser två spår i den digitala utvecklingen. Ett där universiteten drar nytta av den och ett annat där det hotar universitetens ställning. FOTO: FREDRIK JONSON

Förmodligen är det lättare än någonsin att läsa vid universitet.

Det beror inte bara på det svenska universitetsväsendets kraftiga utbyggnad sedan 90-talet. Nej, nu kan man ta en MOOC (Massive Open Online Course). Den digitala utvecklingen som påverkat hela mediebranschen, bibliotek och museer är nu på väg att skaka om universitet över hela världen.

En MOOC läser man, vilket namnet antyder via nätet. Den första hölls vid - och av - University of Manitoba. 25 studenter där deltog - och 2300 gratis via nätet. 2011 höll det ansedda University of Stanford tre sådana onlinnekurser, var och en följdes av omkring 100 000 studenter.

2012 ansågs därför var de fria onlinekursernas genombrottsår. Allt om man får tro Wikipedia, också det en digital kunskapsförmedlare.

Naturligtvis påverkar den digitala utvecklingen också Linköpings universitet med filialen Campus Norrköping. Linköpings universitet tillsatte i slutet av 2012 en utredning om sin framtida utbildning och forskning, och lokaliseringen av den. Vid sidan av minskade studentkullar och framtida arbetskraftsbehov (eller anställningsbarhet som det heter i universitetspolitiken) är den digitala utvecklingen den viktigaste

Men i Sverige är diskussionen tämligen stillsam, om man jämför med det hur det är internationellt.

Det anser i varje fall Jan Gulliksen, professor i Människa-datorinteraktion vid KTH i Stockholm och därutöver ordförande i den statliga Digitalise-

ringskommissionen.

- Ja, det är riktigt. Svenska universitet borde ta den här frågan på större allvar. I Digitaliseringskommissionen har vi pekat utbildningen som ett av de viktigaste områdena för att Sverige ska kunna vara världsledande när det gäller den digitala utvecklingen, säger han och påpekar att då talar man om allt från förskola till livslångt lärande.

Men för universiteten gäller det att den digitala utvecklingen påverkar allt från utbildning till examinationer och affärsmodeller.

- För att till exempel kunna ge MOOC:es behöver man investera kraftigt i sin infrastruktur. Men den digitala utvecklingen ställer nya eller högre krav på mycket annat. Ska man lägga ut undervisning online så handlar det om att göra välproducerade föreläsningar. Då duger det inte att stå där med några tråkiga slides, säger Jan Gulliksen som berättar att han har en brokig bakgrund innan han accepterade uppdraget som ordförande i Digitaliseringskommissionen.

- Jag är född och uppväxt i Finspång, var mattesnille och läste universitetsmatte i åttan. Men jag fick inte tentera matte eftersom jag inte uppfyllde den allmänna behörigheten. Då tröttnade jag och

Men vem trodde att sms-tekniken skulle användas till att folk stämde träff med varandra och få kafékulturen att blomstra?

ägnade istället all min tid åt musik och teater under ett antal år. Mitt teater-spelande är förmodligen en av mina allra viktigaste erfarenheter, både i mitt yrkesliv och privat.

Hans nuvarande fullspäckade kalender har ett par teaterföreläsningar inbokade. Men Jan Gulliksen sadlade om på nytt, läste till civilingenjör och disputerade 1996 om metoder för bättre datorstöd inom administration både i offentlig och privat sektor.

- Sedan tillbringade jag tio år som aktionsforskare på Skatteverket med allt från att utvärdera och designa interaktionen mellan människor och datorer till processer och policier för förbättrad användbarhet. Så när jag fick frågan av infrastrukturministern Anna-Karin Hatt om jag ville vara ordförande i Digitaliseringskommissionen och arbeta med policier på nationell gick det inte att tacka nej, säger Jan Gulliksen som gärna vill bli kallad Gulan.

Internationellt är han Sveriges Digital Champion och har motsvarigheter i många länder. För många arbetar med att ligga i tåten på den digitala utvecklingen.

- Jag träffade nyligen min motsvarighet i Portugal, där en mycket större andel av alla studenter läser datavetenskap eller teknik. Deras problem är att de flesta av alla de som de utbildar jobbar utanför Portugal sedan, till exempel i Tyskland. I Sverige har vi ett motsatt problem: vi utbildar inte tillräckligt många. Om vi på KTH skulle starta öppna onlinekurser måste vi reformera antagningen och examinationerna så att vi får utexaminera fler studenter och får ersättning för det.

Linköpings universitet och Campus Norrköping står inför förändringar när universitetet håller på att utreda sin framtid. Den digitala utvecklingen är en av de viktiga framtidsfaktorerna att ta hänsyn till.

ARKIVBILD: JOHAN HEIKENSTEN

Det är sådana problem som gjort att Digitaliseringskommissionen har inriktat sig på universitetet och som fått Jan Gulliksen att uttala att svenska universitet inte helt och hållet förstår den omvandling som de står inför.

- Förutom att man bör fundera på hur utbildning, pedagogik och examinationer ska gå till kommer man att behöva nya affärsmodeller.

Universitetet står alltså inför ungefär samma utmaningar som mediebranschen har gjort under ett antal år men ännu inte hittat någon allena saliggörande lösning på.

- De mindre universitetet verkar vara lite mer framåt när det gäller den digitala utvecklingen jämfört med de större där det verkar saknas en beredskap för att storskaligt utnyttja ny teknik i undervis-

ningen. Det är en jättestor fråga hur vi kan förmedla kunskap i nya former och få alltfler att ta del av den, säger Jan Gulliksen.

Peter Aronsson, tidigare professor vid Tema Q, Campus Norrköping, men numera dekan vid fakulteten för Konst och humaniora vid Linnéuniversitet, är också inne på att den digitala utvecklingen ställer krav på förnyelse hos universitetet. Han jämför dagens situation med de reformer som Wilhelm von Humboldt genomdrev när Berlins universitet grundades 1810. Då handlade det om sambandet mellan utveckling och forskning, oberoende lärare och att studenternas fria val vad de skulle läsa.

-Det är egentligen två spår. En del ser den digitala utvecklingen som en resurs som utvecklar universite-

tens möjligheter, en Humboldt 2.0, men jag tror samtidigt att de mest entusiastiska digitala förespråkarna undervärderar de gamla institutionernas kvalitet. Vi vill ju att universiteten även fortsättningsvis ska vara det nyckelhål som öppnar dörren till framtiden. De som ser digitaliseringen som ett hot ser hur universitetens makt att kontrollera och certifiera kunskap undermineras, säger Peter Aronsson och påpekar att universiteten inte gick under när böcker blev tillgängliga för allt fler.

- Men vem trodde att sms-tekniken skulle användas till att folk stämde träff med varandra och få kafékulturen att blomstra? Den digitala tekniken skapar fler fysiska möten.

Han påpekar också att många universitet investerat mycket i sina Cam-

digitaliseringen

Jan Gulliksen är ordförande för Digitaliseringskommissionen och han anser att universiteten måste ta den digitala utvecklingen på allvar.

pusmiljöer, som Norrköping, för att bli attraktiva. Den digitala utvecklingen passar inte riktigt in i det mönstret som handlar om att se universitetet som en lokal tillväxtmotor som ska vända gamla industristädernas negativa utveckling.

MATS GRANBERG
0703-733 164
mats.granberg@nt.se

+ Vad är det?

■ DIGITALISERINGSKOMMISSIONEN

■ **Tillsatt av** regeringen med målet att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringsens möjligheter. Kommissionen har bland annat i huvuduppdrag att utforma ett förslag

till handlingsplan för genomförande av uppdraget och ska samverka med olika aktörer i samhället för en ökad digitalisering. Kommissionen lämnar sin första rapport i början av maj.

■ **FUF** – UTREDNINGEN OM LINKÖPINGS UNI-

VERSITETS FRAMTID OCH FORSKNING

■ **Tillsatt av** universitetets styrelse i december 2012. Ska lämna sitt färdiga förslag i november 2013 och en delrapport i juni.

Helena Österlunds repetitiva prosa fungerar inte när hon ska berätta en historia.

Roman utan historia

LITTERATUR

■ HELENA ÖSTERLUND

Kari 1983
Albert Bonniers Förlag

På sin hemsida beskriver Helena Österlund debutdiktsamlingen *Ordet* och färgerna från 2010 som en bok om olika möten med djur. Hon tycks ha hittat sin nisch. Genom att komplettera Österlunds beskrivning med och med en människa får man en summering av handlingen i hennes roman debut.

Här finns några verkligt suggestiva scener, men de är sällsynta.

Att läsa Kari 1983 är som att lyssna till ett litet barn som ivrigt och oavbrutet, med andan i halsen, berättar om sina fantastiska fantasier. Man rycks med, men tappar snart intresset. Här finns några verkligt suggestiva scener, men de är sällsynta.

Större delen av berättelsen ägnar Österlund istället åt grundliga beskrivningar av hur karaktärerna tittar sig omkring, ser på varandra, vänder sig bort och tittar lite till. Åt ett annat håll. På ingenting särskilt. Kari och pojken driver mållöst och meningslöst omkring, omöjliga att få grepp om, som asteroider i rymden.

Österlunds repetitiva språk lämpar sig väl för dikter, inte för att berätta en minnesvärd historia. Om man multiplicerar antalet "och" – det mest frekvent förekommande ordet – på bokens första sida med det totala antalet sidor blir summan omkring 7000. Om man sedan föreställer sig att alla dessa och vore borttagna inser man att man läser en roman vars mest fascinerande egenskap är dess brist på egentligt innehåll.

I berättelsen om den tolvåriga flickan, som vid en skogssjö kommer i kontakt med ett flertal djur och en pojke, återfinns det enkla språket, de långa meningarna och återkommande upprepningarna som präglar Österlunds dikter. Men där hennes poesi framkallar ett vilsamt, närmast tranceliknande, tillstånd skapar hennes prosa den rakt motsatta effekten.

OLA LUNDQVIST
kultur@nt.se